

UDK 811'163.42'373.7:811.161.1'373.7

Izvorni znanstveni članak

Primljen 28.11. 2005.

Prihvaćen za tisak 12.12. 2005.

Željka Fink

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Odsjek za istočnoslavenske jezike i književnosti

Zagreb

Čega se vrag boji i od čega bježi? O dvama frazemima hrvatskoga i ruskog jezika

U članku se analiziraju dva hrvatska i ruska poredbena frazema jednake strukture i značenja: *bježati* od koga, od čega *kao vrag od tamjana* i *бeжaть* от kогo, от чeгo *кaк чeрт от лaдaнa*, te *bojati se* koga, čega *kao vrag tamjana* i *бoятьcя* кoгo, чeгo *кaк чeрт лaдaнa*. Promatra se njihova uključenost u različite kontekste pri čemu se osobita pažnja posvećuje upotrebi u odnosu na živo i neživo. Sljedeći se element analize tiče mogućeg variranja komponente *vrag*, odnosno *чeрт* i njihove gramatičke promjene. U daljnjem se dijelu članka daju ekvivalenti navedenih frazema na još sedam slavenskih jezika i ispituje se eventualno postojanje i nekih drugih, rječnički neregistriranih, frazemskih oblika (po uzoru na ostale slavenske jezike) u hrvatskom i ruskom jeziku.

Ključne riječi: frazeologija; poredbeni frazemi; kontrastivna analiza; collocations, varijantnost idioma.

1. Uvod

U slavenskim su jezicima (kao i u mnogim neslavenskim) brojni frazemi s komponentama *vrag* i *đavo*, odnosno ruskim ekvivalentima *чeрт* i *дьявол* (*chert*, *djaval*). Vrlo se često takvi frazemi temelje na eksplicitnoj ili implicitnoj opoziciji s pojmom *Bog* (*bog*), ponekad su temeljeni na Bibliji ili na širem kontekstu crkvene literature, dok neki od njih imaju svoje izvorište u pripovijetkama, legendama, vjerovanjima, praznovjerju.

Tema ovog rada su po dva ekvivalentna poredbena frazema hrvatskoga i ruskog jezika bazirana na identičnoj slici: *bježati od koga, od čega kao vrag (đavo) od tamjana*, odnosno *бeжaть от кого, от чего как черт от ладана (bezhat' ot kogo, ot čego kak chert ot ladana)* i *bojati se koga, čega kao vrag tamjana*, odnosno *бoятьcя кого, чего как черт ладана (bojat'sja kogo, čego kak chert ladana)*.¹ Značenje prvih dvaju jest 'uporno bježati od koga, od čega, izbjegavati koga, što', a drugih dvaju 'jako se bojati koga, čega, zazirati od koga, od čega'. Svi oni imaju strukturu A+B+C u kojoj je red komponenata u C-dijelu nepromjenjiv, a glagolska se komponenta iz A-dijela može upotrijebiti ispred ili iza C-dijela. Glagol je zadržao svoje prvotno leksičko značenje i ponekad može biti zamijenjen svojim sinonimom² (iako se to ne bilježi u kanonskom obliku frazema).

Semantički talog frazema *bježati od koga, od čega kao vrag (đavo) od tamjana, бeжaть от кого, от чего как черт от ладана i bojati se koga, čega kao vrag tamjana, бoятьcя кого, чего как черт ладана* nema direktnu potvrdu u Bibliji.³ Navedene se slike može povezati s vjerovanjem da se vrag i njegov ruski ekvivalent *чeрт* (koji se u navedenim frazemima upotrebljavaju kao svojevrsna zamjena za druge manje frekventne istoznačnice ili bliskoznačnice tipa *đavo, Sotona, Lucifer, дьявол, сатана*) plaši tamjana, svete vode i križa, odnosno da ga se njima može otjerati. Vjerovanje je vjerojatno potkrijepljeno i egzorcizmom, a moguća je i nešto udaljenija veza s legendama o vampirima.

U radu se analizira upotreba navedenih frazema u tekstovima, rječnički neregistrirana varijantnost što se stavlja u širi kontekst slavenskih jezika.

¹ Moguće vezničko variranje u ruskom se jeziku ne bilježi jer je za temu irelevantno. U rječnicima su zabilježeni varijantni veznici *словно, точно* (*sloвно, točno*; 'kao') U hrvatskom se jeziku, osim znatno frekventnijeg veznika *kao*, u poredbenim frazemima može pojaviti i veznik *poput*, ali je on neostvariva varijanta u analiziranim frazemima (iz gramatičkih razloga).

² To će se odraziti u nekim od primjera u daljnjem dijelu članka.

³ To dakako ne znači da se lik đavla ne pojavljuje u Bibliji jer on u Starom zavjetu ima, na primjer, ulogu optužitelja na posljednjem sudu, a u Novom postaje najviši među zlim dusima, neprijatelj Boga i utjelovljenje zla. Ovdje je bitno da se semantički talog baziran na strahu uzrokovanom tamjanom ne spominje u Bibliji.

2. Upotreba analiziranih frazema u kontekstu

Analizirani frazemi obaju jezika odnose se na živo i na neživo (o čemu svjedoči rekcija u kanonskom obliku). Zanimljivo je, međutim, vidjeti na što se konkretno oni odnose, je li češća veza s osobom ili s predmetom.

2.1. Pogledajmo prvo kontekstualnu uklopljenost frazema *bježati* od koga, od čega *kao vrag (đavo) od tamjana* и *бежати* от кого, от чего *как черт от ладана*.

Analiza sakupljenih hrvatskih⁴ i ruskih⁵ primjera jasno pokazuje da se hrvatski frazem *bježati* od koga, od čega *kao vrag (đavo) od tamjana* u najvećem broju primjera odnosi na neživo, dok je kod ruskog frazema *бежати* от кого, от чего *как черт от ладана* nešto više primjera za živo, ali je i dalje prednost na strani primjera za neživo. U oba je jezika tematski raspon vrlo širok, a spominjana se područja u njima često preklapaju. Tako se s različitih aspekata spominju estrada, politika, književnost, znanost, financije, međuljudski odnosi itd.

Obojica su (...) u duši rockeri (...), *bježe od narodnjaka kao vrag od tamjana...*

...ljudi *bježe od politike kao vrag od tamjana...*

...kad su čelnici stranke *bježali od ponuđenih ministarskih fotelja kao vrag od tamjana...*

...a sami nakladnici prešućuju žanr i na koricama *bježeći od SF-a kao vrag od tamjana...*

...mladi danas *bježe od studija medicine kao vrag od tamjana*.

...naši političari *bježe od smanjivanja poreza kao vrag od tamjana*.

Vlasnici «Lenca» već godinama *od novih ulaganja u Martinšćicu bježe kao vrag od tamjana...*

Netko se zna svadati, a netko *od svađe bježi kao vrag od tamjana*.

Ajde, da bar netko uplovljava u bračne vode (...) kada naša generacija *bježi od takvih zavjeta kao vrag od tamjana*.

⁴ Svi su hrvatski primjeri u ovom radu ispisani s internetskog pretraživača *Google* (www.google.com).

⁵ Svi su ruski primjeri u ovom radu ispisani s internetskog pretraživača *Yandex* (www.yandex.ru).

⁶ Relativno je mali broj primjera potvrđen s varijantom *đavo*.

...te posjeduje silnu bioenergiju od koje svaka bol *bježi kao đavo od tamjana.*

...od kompjutora *bježim kao vrag od tamjana.*

Чего эта страна вся *кинулась от (...) развитого социализма как черт от ладана?*

('Zašto ova zemlja bježi od (...) razvijenog socijalizma kao vrag od tamjana?')

Найдется ли такой чудак, который *бы бежал от повышения зарплаты как черт от ладана?*

('Postoji li čudak koji bi od povišice plaće bježao kao vrag od tamjana?')

Она говорит, что ничего не принимала, более того, (...) *как черт от ладана бегаёт от запрещенных препаратов.*

('Ona kaže da nije ništa uzimala tim više, (...) kao vrag od tamjana bježi od zabranjenih preparata.')

Водолей *бежит от брака как черт от ладана.*

('Vodenjak bježi od брака kao vrag od tamjana.')

Молодежь *бежит от деревни как черт от ладана.*

('Mladež bježi od sela kao vrag od tamjana.')

...*бегите как черт от ладана от жидкокристаллических мониторов!*

('...bježite kao vrag od tamjana od monitora s tekućim kristalima!')

Почему же мы, *как черт от ладана бежим от этой возможности?*

('Zašto mi kao vrag od tamjana bježimo od te mogućnosti?')

Međutim, kao što je već spomenuto, frazem se u oba jezika odnosi i na živo, tj. na osobe ili životinje:

...organizatori zabavnih i inih priredbi *bježe od tamburaša kao vrag od tamjana...*

...svi *su* na kraju predstave *bježali od novinara* kao vrag od tamjana.

I dok u Hrvatskoj ljudi *bježe od kokoši* kao vrag od tamjana...

Изобретатели *бегут от инвестора*, как черт от ладана.

('Inovatori bježe od investitora kao vrag od tamjana.')

...Олег Ковалев *бегал от журналистов*, как черт от ладана...

('Oleg Kovalev je bježao od novinara kao vrag od tamjana.')

...герои в компании *будут бегать от репортеров* как черт от ладана.

('...kompanijini će heroji bježati od reportera kao vrag od tamjana.')

2.2. Kad je riječ o frazemima *bojati se koga*, čega *kao vrag tamjana* i *бояться кого*, чего *как черт ладана*, oni se kao i prethodna dva odnose i na živo i na neživo iako je u oba jezika više primjera koji ukazuju na odnos prema neživom, a tematski se vežu za politiku, medije, sport, ekonomiju, pravo, međuljudske odnose itd.

...dok se obnove komunizma haeselesovci *plaše kao vrag tamjana*...

...ravnatelj *se*, srećom, *boje tiska kao vrag tamjana*...

...zašto *su se* u završnici lanjske prvoligaške utrke Šibenčani i ostali davljenici *kao vrag tamjana bojali «majstorice» za opstanak*...

...tužbi za klevetu ili sl. *boje se kao vrag tamjana*...

Ispravan i elementaran etički sud, ali kojega se nacionalisti svih boja *plaše kao đavo tamjana*...⁷

И почему это банки *боятся* (...) рынка как черт ладана?

('I zašto se banke *boje* (...) tržišta *kao vrag tamjana*?')

А он (...) *боится брака как черт ладана*.

('A on (...) se boji braka *kao vrag tamjana*.')

Почему же тогда мужчины *боятся* даже слова «женитьба», *как черт ладана*?

('Zašto se onda muškarci čak i riječi «ženidba» *boje kao vrag tamjana*?')

...сыграет свободную (...) писательницу, которая обожает путешествовать и *боится серьезных отношений*, *как черт ладана*.

('...igrat će ulogu slobodne (...) spisateljice koja obožava putovanja i boji se ozbiljnih veza *kao vrag tamjana*.')

Frazemi se upotrebljavaju i u odnosu na živo:

Zaključujem da *se bojimo liječnika kao vrag tamjana*...

Sada *se ostali boje novinara kao vrag tamjana*...

НАТО *боится нашего президента как черт ладана*.

('NATO se boji našeg predsjednika *kao vrag tamjana*.')

Только диктаторские и тоталитарные режимы *как черт ладана боятся своего народа*...

⁷ Ovo je jedini primjer u kojem je komponenta *vrag* zamijenjena leksičkom varijantom *đavo*.

('Samo se diktatorski i totalitarni režimi boje svoga naroda kao vrag tamjana')

...был женат, свято хранил супружескую верность и боялся ЖЕНЩИН как черт ладана.

('...bio je oženjen, čuvao je bračnu vjernost kao svetinju i bojao se žena kao vrag tamjana.')

Насколько я знаю, Рябов Редькина боится как черт ладана.

('Koliko ja znam, Rjabov se Redkina boji kao vrag tamjana.')

2.3. U rječnički registriranim frazemima obaju jezika sastavnice *vrag* i *черт* upotrebljavaju se isključivo u singularnom obliku bez obzira odnose li se na jednu osobu ili predmet ili na više njih. To znači da je, u prvom redu, stupanj desemantizacije potpun, a u drugom da se, bez obzira na sliku, odnosno semantički talog, na vruga gleda kao na apstraktni pojam u značenju 'zlo'. To dokazuju i primjeri:

Zašto Blek stalno *bježi* od žena *kao vrag od tamjana*...

Onaj simpa 27-godišnji glumac u usponu karijere (...) tvrdi da su u tinejdžerskim godinama cure *bježale* od njega *kao vrag od tamjana*.

...Илья Лагутенко *бегал* от фанатов *как черт от ладана*.

('Ilja Lagutenko je bježao od obožavateljâ kao vrag od tamjana.')

Почему же мы *как черт от ладана бежим* от этой возможности?

('Zašto mi bježimo od te mogućnosti kao vrag od tamjana?')

...*kao vrag tamjana bojao se velikog kiksa*.

Zaključujem da *se bojimo* liječnika *kao vrag tamjana*...

Ipak short stories su u Europi još nedovoljno cijenjena vrsta i izdavači ih se *boje kao vrag tamjana*.

...почему мужчина *боится* тебя *как черт ладана*...

('...zašto se muškarac boji tebe kao vrag tamjana...')

При этом он подчеркнул, что они *как черт ладана боятся* предстоящих выборов...

('Pritom je naglasio da se oni boje nadolazećih izbora kao vrag tamjana...')

Moguće je ipak naći i primjere u kojima su sastavnice *vrag* (*черт*) upotrijebljene u pluralnom obliku što se, s jedne strane, može smatrati okazionalizmom i/ili individualno-autorskom upotrebom, ali i svojevrsnim

narušavanjem norme, a s druge se može tumačiti i kao smanjenje stupnja desemantizacije (usklađujući se u gramatičkoj kategoriji broja s predmetom, na koji se odnosi, komponenta *vrag* (*черт*) kao da se na određeni način vraća na početnu poziciju jasne slike). Takvih je primjera u oba analizirana slavenska jezika zabilježeno malo (u ruskom nešto više nego u hrvatskom) pri čemu je u hrvatskom množina komponente registrirana samo u frazemu *bježati* od koga, od čega *kao vrag od tamjana*, a u ruskom samo u frazemu *бояться* кого, чего *как черт ладана* :

Naši rok-umjetnici i dalje *će bježati* od politike *kao vragovi od tamjana*...

Они же нас и наших неразрешимых проблем *как черти ладана боятся*.

('Oni se nas i naših nerješivih problema boje kao vragovi tamjana.')

Кто он, если его *боятся как черти ладана* сильные мира сего...

('Tko je on kad ga se kao vragovi tamjana boje svjetski moćnici...')

Varijantne supstantivne komponente *đavo* i *дьявол* ('đavo') nisu zabilježene u pluralnom obliku.

3. Ekvivalenti u drugim slavenskim jezicima

Pogledajmo kakvi se oblici frazema identičnoga značenja upotrebljavaju u još sedam slavenskih jezika.

Potpuni značenjski, strukturni i slikovni ekvivalenti hrvatskom (*bježati* od koga, od čega *kao vrag* (*đavo*) *od tamjana*) i ruskom (*бежать* от кого, от чего *как черт от ладана*) frazemu postoje u još dva slavenska jezika:

(BUGARSKI) *бягам* от някого, от нещо *като дявол от тамян*

(UKRAJINSKI) *втікати* від кого, від чого *як чорт від ладану*

U drugim su jezicima (a u ukrajinskom kao varijante) umjesto sastavnice *tamjan* registrirani drugi predmeti vezani za vjerovanje ili legende (*križ*, *sveta voda*, *kadionica*):

(SLOVENSKI) *izogibati se* (ogibati se) *koga, česa* kot hudič križa

(MAKEDONSKI) *бега од некого, од нешто* како ѓавол од крст

- (UKRAJINSKI) втікати від кого, від чого як чорт від хреста (кадила, свяченої води)
- (POLJSKI) uciekać od kogoś, od czegoś jak diabeł od święconej wody
- (ČEŠKI) vyhýbat se někomu, něčemu jako čert kříži (svěcené vodě)
- (SLOVAČKI) utekať pred kým, pred čím ako čert pred svätenou vodou, vyhýbať sa komu, čomu ako čert krížu (svätenej vode)

Drugi se hrvatski frazem *bojati se koga, čega kao vrag tamjana* osim u ruskom (*боятся кого, чего как черт ладана*) u identičnom obliku i značenju, te s identičnom slikom pojavljuje u makedonskom, bugarskom i ukrajinskom jeziku:

- (MAKEDONSKI) се плаши од некого, од нешто како ѓавол од тамјан
- (BUGARSKI) боя се (страхувам се, плаша се) от някого, от нещо като дявол от тамян
- (UKRAJINSKI) боятися (жахатися) кого, чого як чорт ладану

U četiri se slavenska jezika kao komponente upotrebljavaju *križ, sveta voda, kadionica* (u ukrajinskom su to varijante sastavnici *tamjan*):

- (SLOVENSKI) bati se kot hudič križa *koga, česa*
- (UKRAJINSKI) боятися (жахатися) кого, чого як чорт кадила (хреста, свяченої води)
- (POLJSKI) bać się (unikać) *kogoś, czegoś* jak diabeł święconej wody
- (ČEŠKI) bát se někoho, něčeho jako čert kříže (svěcené vody)
- (SLOVAČKI) báť sa *koho, čoho* ako čert kríža (svätenej vody)

Kao što se vidi iz ekvivalentnih frazema devet slavenskih jezika, komponenta *tamjan* upotrebljava se u dvama istočnoslavenskim i dijelu južnoslavenskih jezika (hrvatski, makedonski, bugarski; ali nije potvrđena u slovenskom), a uopće nije prisutna u zapadnoslavenskim jezicima. Tamjan je mirisna smola koju kršćani koriste za kađenje pri čemu se razvija mirisni dim. U kultne su se svrhe njime koristili još Egipćani, Babilonci i Židovi, a u Starom se zavjetu upotrebljava za štovanje Jahve. Kršćanstvo ga u svom bogoslužju primjenjuje od IV. stoljeća, ali, treba naglasiti, znatno više u Pravoslavnoj i Grkokatoličkoj crkvi. To bi mogao i biti razlog da se komponenta *tamjan* pojavila i još se

aktivno upotrebljava u frazemima upravo na području gdje je zastupljeno pravoslavlje i grkokatoličanstvo ili gdje te vjere žive paralelno s katoličanstvom.

S druge su pak strane ostale komponente (*križ*, *sveta voda*) zastupljene u zapadnoslavenskim jezicima, u slovenskom, ali i u ukrajinskom (za koji je karakteristična i upotreba sastavnica *tamjan* i *kadionica*).

Zanimljivo je da je jedino u makedonskom jeziku potvrđen frazem u kojem se kao komponente pojavljuju *vampir* i *češnjak* (*бега од некого, од нешто како вампир од лук*) što bi možda moglo potvrditi tezu da su frazemi nastali i na bazi legende o vampirima.

4. Rječnički neregistrirane varijante u hrvatskom i ruskom jeziku

Već je rečeno da se u jednom analiziranom hrvatskom frazemu komponenta *vrag* zamjenjuje komponentom *đavo* (što je i registrirano u nekim rječnicima).

Ponekad se, međutim, u tekstovima mogu pročitati i varijante analiziranih četiriju frazema koje nisu zabilježene u leksikografskim i frazeografskim priručnicima, a koje sadrže sinonimne sastavnice u odnosu na sastavnicu *vrag*, s jedne strane, kao i komponente *križ* ili *sveta voda* na mjestu sastavnice *tamjan*. Takvo se variranje smatra okazionalnim ili individualno-autorskim, a moglo je nastati ili pod utjecajem nekih drugih slavenskih jezika ili na temelju vjerovanja, priča, legendi. Treća je mogućnost unošenje u tekst elementa humora i/ili namjerno rušenje čvrste frazemske strukture kako bi se postigao neki željeni efekt. To bi dalje značilo da se kanonskim frazemima služimo kao shemama, a da se nove sastavnice uključuju preuzimajući slikovnu i značenjsku ulogu starih (rječnički registriranih).

4.1. U hrvatskom se jeziku kao prva imenička komponenta susreću *vrag* ili *đavo*, a zabilježen je jedan primjer u kojem se umjesto njih upotrebljava *Sotona*. Umjesto komponente *tamjan* moguće je naći (primjera je relativno malo) upotrebu sastavnica *križ* i *sveta voda*.

Ja *bježim* od takvih poslova *kao vrag od križa*...

Blago Vama, moj *bježi* od voća i povrća *kao vrag od križa*...

...a uz to i Hrvati (...) *bježe* od Alijanse *kao đavo od križa*...

Vidim da želiš *pobjeći* od ove teme *kao sotona od križa*.

...stvorilo bi «kandidate drugog reda», status kojeg *se plaše kao vrag svete vode*.

...komisije *se plašim kao vrag svete vode...*

4.2. U ruskom je jeziku također moguće pronaći frazemske primjere koji upućuju na narušavanje zadanog leksičkog sastava frazema. Osim sastavnica *черт* (chert, 'vrag') i *дьявол* (djavol, 'đavo') zabilježena je i sastavnica *сатана* (satana; 'Sotona'), a osim *ладан* (ladan, 'tamjan') pronalaze se i *крест* (krest, 'križ') te *святая вода* (svjataja voda, 'sveta voda').

От этого слова бароны *бежали как черт от креста*.

('Od ove *su* riječi baruni *bježali kao vrag od križa*.)

Он же от нее *шарается как черт от святой воды*.

('On pak od nje *bježi kao vrag od svete vode*.)

...веселье царит повсюду, что даже чума *бежит* от города *как дьявол от святой воды*.

('...veselje svuda *caruje*, pa čak i kuga *bježi* od grada kao *đavo* od svete vode.)

Преследователь, не желая показаться скрягой, наверняка *обратится в бегство, как сатана от святой воды*.

('Kako ne bi *ispao škrt*, *progonitelj* će se sigurno dati u bijeg kao *Sotona* od svete vode.)

...наши правители, *как черти от креста, убегают* от добрых людей.

('...naši *rukovoditelji* *bježe* od dobrih ljudi kao *vragovi* od križa.)

U jednom se primjeru promijenio i glagol u A-dijelu što utječe i na djelomičnu promjenu slike:

Вы (...) *корчитесь как дьявол от креста* от правдивых писаний Олега Попова.

('Vi se *grčite* kao *đavo* od križa od istinitih pisanja Olega Popova.)

Varijantne je oblike u primjerima moguće pronaći i s drugim frazedom:

...он Витовта *боится как черт креста*...

('...on se *Vitovta boji* kao *vrag križa*...')

Многие его *боятся как черт святой воды*.

('Mnogi ga se boje kao vrag svete vode.')

Правды вся (...) публика боится как дьявол креста...

('Istine se sva (...) publika boji kao đavo križa.')

Пока американцам удавалось избегать (...) вовлечения в наземную войну, которой они боятся как дьявол святой воды.

Zasad je Amerikancima uspijevalo izbjegavati (...) uvlačenje u kopneni rat kojeg se oni boje kao đavo svete vode.')

А истины вы, мамочка, как сатана ладана боитесь.

('A istine se vi, mamice, kao Sotona tamjana bojite.')

5. Zaključak

Analizirani frazemi dvaju slavenskih jezika (*bježati* od koga, od čega *kao vrag (đavo) od tamjana*, *бежать* от кого, от чего *как черт от ладана* i *bojati se* koga, čega *kao vrag tamjana*, *боятся* кого, чего *как черт ладана*) imaju jednaku strukturu, semantički talog i značenje. U kontekstu se češće odnose na neživo, a ponekad se prva imenička komponenta upotrebljava u obliku plurala. Usporedba s ekvivalentnim frazemima u drugim slavenskim jezicima pokazuje da se u nekima od njih umjesto komponente *tamjan (ладан)* nalaze sastavnice *križ* i/ili *sveta voda*. Zanimljivo je da se identične sastavnice mogu naći i u nekim hrvatskim i ruskim tekstovima iako nisu rječnički registrirane.

Literatura

- Anić, Vladimir (2003). *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
- Biblijski priručnik, Mala enciklopedija* (1989). Zagreb: Duhovna stvarnost.
- Fink, Željka i dr. *Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema*. Rukopis.
- Matešić, Josip (1982) *Frazeološki rječnik hrvatskoga i srpskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Menac, Antica, Željka Fink Arsovski, Radomir Venturin (2003). *Hrvatski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- Opći religijski priručnik* (2002). Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- Religijski leksikon* (1999). Zagreb: Mosta.
- Šonje, Jure, ur. (2000). *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža - Školska knjiga.

Adresa autora:

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za istočnoslavenske jezike i književnosti
Ivana Lučića 3
HR-31000 Zagreb
zfink@ffzg.hr

**WHAT DOES THE DEVIL FEAR AND WHAT DOES I TRUN AWAY FROM?
ON TWO IDIOMS IN CROATIAN AND RUSSIAN**

The paper focuses on two Croatian and Russian idioms of comparison having the same structure and meaning: *bježati od koga, od čega kao vrag od tamjana* i *бегать от кого, от чего как черт от ладана*, and *bojati se koga, čega kao vrag tamjana* i *бояться кого, чего как черт ладана*. The contextual behaviour of these two idioms is under observation, with special attention paid to the animate vs. inanimate dichotomy. The analysis then turns to possible variations of the component *vrag*, or *черт*, and their grammatical variants. In the subsequent section, the counterpart idioms in seven more Slavic languages are provided, and the possible existence of some related Croatian and Russian idioms, which have not been registered in dictionaries, examined.

Key words: phraseology; idioms of comparison; contrastive analysis; idiom variation.